

DOMOVINA

Oglaš:

Na 1 mm x 50 inseratnega stolpca mali 80 vinarjev, uradni 1-20 K, poslane, posmrtnice in reklame 3 K. Večkratne objave popusti.

Izhaja vsak petek.

Upravištvu „Domovine“ v Ljubljani, Sočna ulica 8. Uredništvo „Domovine“, Miklošičeva c. 16, Tel. 72.

Naročnina:

Mesečno 3 K, četrtno 9 K, polletno 18 K, celoletno 36 K.

Novi davki.

Pod tem naslovom je napisal neznan lopov v »Domoljubu« članek, ki hujska ljudstvo zoper Srbe. Torej je odgovoren tisti, ki »Domoljuba« podpisuje kot odgovorni urednik t. j. klerikalni poslanec Anton Sušnik, ki se v Beogradu kar cedi same udarnosti in ljubezni do Srbov. Pisec obravnava davčno vprašanje torej, gotovo nekaj, kar gre vsakemu na živce. Davki so res precej znatni in težijo posebno obrtnika. Zemljarina n. pr. v vsej Sloveniji znaša 15 milijonov kron to je okroglo 15 kron na glavo, hišna razredarina in najmarina štiri milijone kron. Vsak pošten državljani dela na to, da se potrebni davki razdele pravično, vendar mora uvideti, da brez davka ne gre.

Demokrati to priznavajo ter samo zahtevajo, da vsa država plača enako visoke davke in da se ti davki pravično razdele, da se jih more prenašati.

Vse kar je letos davkov pobranih, so lani sklenili klerikalci, ko je bil na vladi Korošec, Gostinčar in Jankovič. Sedaj, ko so iz vlade ven zleteli, moramo prenašati njihove napake. Oni so izpeljali izmenjavo bankovcev in pridržali 20%, oni so uvedli nove takse; oni so zvišali zemljarino, oni so zanemarili zahtevati, da se za obrtni davek upelje kontingent in da se znova upostavi davčne komisije, oni so kričali o davku na vojne dobičke, naredili so ga pa tako nerodno, da sta kmet in

obrtnik prišla pod nož, pravi dobičkarji pa so se rešili.

Zdaj pa »Domoljub« trobenta: Davki, davki, Srbi vse požro! Naševa številke, ki so od prve do zadnje zlagane. Pravi n. pr. da Slovenci plačajo 400 milijonov poslovnega davka, vendar se je škofov list zelo urezal: ta davek sploh ni upeljan, ker so ga demokrati zaprečili. Pravi, da tobak, petrolej, vžigalice neso v Sloveniji 527 milijonov, ko v resnici neso le 100 milijonov. Železnice v Sloveniji po »Domoljubu« so aktivne za 46 milijonov, v resnici so za skoro toliko pasivne. Državni rudniki, pravi, da neso čez 100 milijonov, v resnici so pasivni. Direktni davki trdi da znašajo 379 milijonov kron, v resnici le okoli 80 milijonov z vojno dobičarskim davkom vred. Z eno besedo: vse sama farovski-katoliška laž, da se ljudstvo razburi.

Istočasno pa ta duhovščina na najbolj brezobziren način pobira bero. Obenem pa izvemo iz Beograda, da hočejo klerikalci glasovati za ustavo, če se duhovščini dajo višje plače, v sled česar naj se uvede nov davek 100 kron na glavo, da se izdatki pokrije. Mi ugovarjamo temu davku, ker mislimo, da ima duhovščina razun nekaterih kaplanov, dohodkov dovolj. Dokler pa duhovščina le hujska na leci in v cerkvi sploh, naj se ji vsa plača odvzame, kajti država ne more plačevati lastnih sovražnikov.

V delu je rešitev.

Dne 1. maja je obhajal ves svet praznik dela. Danes je prišel ta praznik v splošno veljavo, saj vsi vemo, da je delo podlaga življenja, blagostanja in napredka. Zato delo spoštujemo, prav tako kakor mrzimo lenobo.

Te dni so se pojavili na ljubljanskem trgu »Tabor« večerni delavci. Sokol I. v Ljubljani si namreč gradi svoj sokolski dom. Samo planiranje trga bi stalo 250.000 K t. j. nad en četrto milijona kron. Koliko bi bilo treba zbiranja, nabiranja, veselje itd. predno bi se ta svota nabrala. Zato je Sokol sklenil pozvati svoje člane na delo. Za nas je to nekaj nenavadnega. V Pragi n. pr. pa zidajo študentje že pol leta svoj »Dijaški dom« in delo prav lepo napreduje. Ko so namreč študentje videli, da ne morejo nikjer dobiti stanovanj, so si razdelili delo tako, da more vsak nekaj časa delati. Tako po dnevi študirajo, popoldne pa zidajo. Spočetka ljudje niso verjeli, da bo to mogoče, danes pa že stojijo tri male »staybe«. Ljudje, ki so hodili študente pri delu gledat, so radi darovali nekaj za »Dijaški dom« in tako so dobili študentje na stotisoče kron denarja. Zidali so celo zimo in si bodo

postavili lepo bivališče za bodočnost. Na ta način si bo tudi Sokol I. v Ljubljani postavil svoj dom. Spočetka bodo ljudje morebiti čudno gledali a nazadnje bodo priznali delu čast in bodo videli, da je to najboljša rešitev tega vprašanja. Pomagaj si sam s svojim delom. Mi smo bili doslej navajeni samo s prispevki pomagati narodni stvari — Sokol daje nov zgled: primimo za delo. Ob istem času so v Ljubljani in drugod zidarji in stavbinski delavci stopili v stavko. Zahtevali so 200% poviška. Vsak ve kaj pomeni to za sedanje razmere, ko je treba mnogo graditi. Politični špekulanti in socialistični hujskači hočejo s pretiranimi zahtevami onemogočiti gradbo novih hiš, da bi tako ustvarjali nezadovoljnost. Namesto dela — zahtevajo stavko. In tako se je vse stavbarsko delo ustavilo. Sokol pa bo delal naprej. In tako bo treba marsikje drugod si tudi pomagati na ta način. V sled velikih zahtev bodo gradbe javnih in društvenih domov nemogoče: v skupnem delu pa je rešitev. Sokolsko bratstvo velepa enakost: zato primejo vsi enako za delo — in kjer dela mnogo rok iz navdušenja za dobro stvar — tam se mnogo dose-

že. Zato želimo, da bi delo Sokola I. lepo uspevalo in da bi na trgu »Tabor« kmalu imeli lep Sokolski dom, ki bo v kras vsej okolici in bo primerno prosvetno središče našega šentpeterskega predmestja.

Po tem vzgledu pa naj se poprimemo dela tudi drugod, da pripravimo primerne društvene dome, kjer bo našlo ljudstvo lepega razvedrila in zabave pri igrah, mladina pa sile in zdravja pri telovadbi. V delu je rešitev.

Zanimivo pismo.

»Domovina« je priobčila že več dopisov iz Radomelj — tudi v današnji številki priobčuje dva dopisa — o tem, kako se trudijo kamniški frančiškani, da bi ustanovili v tem kraju faro in dobili od občine kos občinske zemlje. Zadnji »Pondeljek« je pa priobčil pismo, ki ga je pisal frančiškan Henrik Damiš v tej zadevi duhovnemu svetniku Kalanu, iz katerega pisma se vidi vse hrepenenje kamniških frančiškanov po občinski zemlji v Radomlju. Zato tudi mi priobčujemo dotično pismo doslovno:

Kamnik, 24. 3. 1921.

Velečastiti gospod svetnik!

Za praznike: Felix Alleluja!

Ker Ves Radomlje gotovo še vedno zanima, Vam poročam, da sem danes dekanijskemu odboru podal naslednjo sliko o časopisju v Radomljah:

Domoljub 38, Bogoljub 36, Angelček 12, Cvetje 8, Glasnik najsvetejših are 1, Dom in svet 1, Slovenec 3, Novi Cas 2, Kmetovalec 44, Domovina 16, Kmetijski list 11, Slovenski Narod 4, Jutro 4, Jugoslavija 4, Učiteljski Tovariš 2, Uradni list 2, Naprej 1, Trgovski List 1, Poštni Glasnik 1, Obrtni Vestnik 1, Njiva 1, Nova Pravda 1, Vidovdan 1, Juvalia 1.

Radomlje ima torej 26 različnih listov in 198 čitateljev, od katerih berejo 59 religiozne liste, 54 indiferentne, 44 pozitivne in 41 negativne.

Tako zdaj poznam Radomljane od znotraj in zunaj.

S tem bl moja glavna naloga v malem dovršena.

Ali čujete: Radomljani si žele fare; čisto prav. Saj njih penzionist ne more več obvladati, a mladina — društva — nujno porebuje stolnega dušnega pastirja — voditelja.

Ne bom hodil po ovinkih, temveč naravnost Vam povem: kakšno je stališče katoliških naših mož glede ustanovitve samostojne župnije v Radomlju: Z ozirom na kongrujo smatrajo naši možje, da je kapital, ki bi nosil letnih 2400 kron pri sedanjih nestalni valuti in tolkhi dragini povsem nezadosten.

Da bi se dalo frančiškanom občinsko zemljišče skozi 15 do 20 let v najem in da bi naj ti redovniki sami nabirali večji kapital za ustanovitev župnije, da je ta namera preveliko breme zanje.

Zavzemajo pa edino primerno in častno stališče, da občina podeli frančiškanom toliko sveta v last in posest, ki naj bi po njihovi sodbi dovoljno ustrezal za dostojni od zakona zahtevani kongruji; drže namreč, da bi podarjena zemlja iz našala trikratno kapitalno vrednost.

To je mišljenje naših izrazito katoliških Radomljanov.

Pravijo pa tudi, da ako bi v njihovem smislu zamišljena ustanovitev župnije ne

odgovarjala duhu postave ali sploh ni uparja, da bi se eventualna nasprotna postava mogla modificirati in prilagoditi dejanskim razmeram, so zadovoljni, da frančiškani opravljajo celotno službo božjo, občina pa bi jim vseeno podarila določeno zemljišče v stalno in nekrekliono posest.

Naši katoliški občinski možje imajo to zadavni predlog, kateremu menda samo še župan Jerman nasprotuje, seveda ne sam, temveč pòdboden od liberalcev: Kristofa, Miskota, Potokarjevih fantov in Zgurke — torej od ljudi, ki nimajo ničesar za govoriti. Ker je pa velika večina ljudstva in občinskih mož za to, mislim, da bo ta predlog tudi sprejet.

Kolikor mi je znano: g. kanonik in presvetli škof sta soglasna za ustnovitev fare; gre le za način: kako. Gospod svetnik! Ako kaj morete, pomagajte; s tem bo šele safanovemu kraljestvu v R. zadan smrtni udarec, sicer pa bi bilo poslednje hujske od prvega. Pomislite: občinske volitve so pred durmi, boriti se je za Kmetisko družbo, organizirati je treba kmete in delavstvo — torej izvršiti je treba še veliko zunanega dela, ki pa so brez fakičnega tamošnjega domovanja silno otežkočena, ali celo onemogočena. Ergo!

Tla so preorana, posejano je tudi, treba je le še čuvajev, da spravijo z blagoslovom plod v žitnice — — —

Tako piše pater Henrik duhovnemu svetniku Kalanu. Iz pisma se jasno vidi, da se gre frančiškanom samo za to, da bi dobili v svoje roke občinsko zemljo, da bi si mogli ustvariti v Radomlju svoje domovje, da bi se potem lažje ukvarjali s klerikalno agitacijo. Iz pisma se jasno vidi, da frančiškanom ni do vere; temveč samo do klerikalne politike. Upamo, da bodo občani v Radomlju dovolj pametni, preudarni in — previdni in ne bodo naselili patru Henriku.

Pogreb 42 čeških legionarjev.

Te dni je imela naša češkoslovanška Praga velik slavnosten, a žalosten dan. Pokopali so tam 42 čeških legionarjev, ki so bili leta 1918 ujeti na italijanski fronti in so jih Avstriji kot veleizdajalce obesili, oziroma postrelili.

Kakor je znano, so se češki vojaki v svetovni vojni dobro zavedali, da se bije boj med Nemci in Slovani, zato so pri vsaki priliki bežali na drugo stran. V Galiciji so prešli cel li češki polki k Rusom: isto je bilo v Srbiji, kjer so imeli Čehi cele svoje oddelke. V Rusiji so se začeli češki vojni ujetniki kmalu organizirati v češke legionarske čete in so šli na boj proti Nemcem. Nastala je iz njih cela armada, ki je slavno zmaga la pri Zborovu (leta 1917) in se je potem, ko je ruska armada začela razpadati umaknila v Ukrajino od tam pa v Sibirijo, kjer je ostala ta armada do konca vojne in se je šele lansko leto vrnila preko Amerike domov. Mnogo čeških legionarjev se je borilo tudi skupaj z našimi jugoslov. legionarji v Dobrudži, drugi so bežali s srbsko vojsko preko Albanije, nekaj jih je prišlo v Italijo,

nekaj na Francosko, kjer so v zadnjih odločilnih bitkah pokazale češke čete čudovito hrabrost. Zato je antanta priznala samostojno češko državo. Seveda so bili legionarji v največji nevarnosti, če pridejo v ujetništvo, ker so Nemci z njimi postopali kot z veleizdajalci. Zato Italijani dolgo niso hoteli pustiti češke legionarje na fronto. Toda general Štefanik, njih vodja in pozneje prvi češkoslovaški vojni minister, je v Rimu rekel: «Mi ne zahtevamo nikakih obvez, mi zahtevamo le priliko, da se borimo proti našim sovražnikom...» Tako so odšle češke legionske čete na Pijavo in so tam Italijanom dale zgled, kako se je treba boriti za domovino. Žal, da so strahopetni Italijani pogosto pustili borece se legionarje na cedilu in so začeli bežati, zato je padlo precej legionarjev Nemcem v roke. Ob taki priliki se je mnogo legionarjev ustrelilo, da so se s tem izognili smrti na vislicah. Avstrija ni poznala v tem oziru nobenega pardona in je legionarje obešala po drevesih okoli fronte, posebno leta 1918 ko se je začelo med našim vojaštvom nezadovoljnost, je bilo mnogo Čehov obešenih in so viseli za strašilen zgled drugim. Na prsa so obešenecem v vseh jezikih obesili napise, da so to izdajalci-Čehoslovaki. Misliti si torej moremo, kako veliko je bilo junaštvo teh ljudi, da se niso ustrašili vislic, ko so se borili proti svoji državi. Naravno je, da so obešence pokopavali na neznane kraje, zato je bilo po vojni le težko najti grobove teh junakov. Češkoslovaška republika je hotela izkazati čast tem svojim mučenikom in posrečilo se je najti 42 grobov, kjer so bili zakopani obešeni češkoslovaški legionarji. Pretekli teden so jih prepeljali v Prago in so jih slovesno pokopali v domači zemlji. Njih krste so bile izpostavljene v panteonu, kjer leže na mrtvaškem odru le najslavnejši možje češkega naroda. Tam je stalo po vrsti 42 krst sredi vencev in cvetja in z napisi imen. Ves češki narod je prišel v Prago kropit te mučenike. Dolga procesija ljudstva se je vrstila ves dan skozi panteon, ob krstah je bila častna straža — tam so stale tudi objokane matere, sestre, sorodniki. Drugi dan se je vršil slovesen pogreb. Predsednik Masaryk je izdal na narod oklic, v katerem pravi, da so to pravi mučeniki svobode, ki so prinesli največje žrtve, kajti drugače je pasti v boju — ali pa biti obešen od rablja pred očmi lastnih sovražnikov. Pogreb je bil veličasten. Vsa Praga je bila v črnih žalnih za-

stavah: neštete množice so stale na ulicah, Sokoli so delali špalir, po sredi pa so se pomikale lafete (topovi) in na njih krste narodnih mučnikov. Ves narod je bil ene misli, brez razlike strank, da ti priprosti vojaki zaslužijo najvišjo narodno čast. Pokopali so jih na praškem pokopališču v 42 grobov, ki tvorijo krog v obliki zvezde. V sredi bo stal spomenik. Kako so umirali legionarji za domovino na vislicah, popisujejo nam razne priče, ki so vidile, kako zverinsko so Avstrijci postopali s temi žrtvami. Naj podamo tu en tak popis: Kapitan italijanskih legij Jos. Logaj je izdal o tem dve knjigi «Češkoslov. legije v Italiji» in «Žrtve». V obeh popisuje dogodke, ki jih je sam doživel. V knjigi «Žrtve» popisuje, kako je bilo obešenih 15 legionarjev, ki so bili ujeti v Conegliano.

«Legionarji so bili 18. junija po prekem sodu obsojeni na smrt. Obsodba se je izvršila še ta dan na vežbališču pri kasarnah. Prvotno je bilo določeno, da bo vseh 15 obešenih. Za rablje se je priglasilo kakih 34 madžarskih vojakov. Pozneje pa so sklenili, naj se jih postreli in sicer po dva in dva. Obsodba se je izvršila ob 7. uri zvečer. Prostor so obdajale čete vojaštva in orožniki. Dostop je bil dovoljen vojaštvu in nekaterim bližnjim prebivalcem. Obsojenci so šli mirno, ponosno in samozavestno, roke so imeli zadaj zvezane z dratom — spremljalo jih je 20 orožnikov. Potem so morali poklekati in so jim razvezali roke. Oči si niso dali zavezati. Za streljanje je bil odločen oddelek 6 Madžarov in 12 rezerve. Teh šest Madžarov je postreljalo vseh 15 legionarjev. Streljali so na razdaljo samo pol metra od obsojencev. Nato je vojaški zdravnik pregledal trupla in jih je dal pokopati. Madžarski vojaki so pograbili trupla za roke in noge in so jih pometali v veliko jamo, ki je bila skopana pred kasarno. Obsojenci so bili po dva in dva pripeljani mimo že ustreljenih. Duhovnik ni bil prisoten. Na vprašanja madžarskega feldwebela so vsi odgovarjali, da umirajo za svobodo domovine. Zadnje štiri legionarje so potem, ko so bili že ustreljeni, naložili na voz in so jih peljali na cesto pred kasarno. Tam so trupla obesili na štiri visoke plantane in na prsa so jim obesili napise v 6 jezikih: «Izdajalci domovine, Čehoslovaki...» Na drevesih so viseli 48 ur, da bi bili v strah nezadovoljnim vojakom.

Na Monte Guarda je bilo ujetih 10 legionarjev: prisilili so jih, da so

si sami skopali jamo pol metra globoko, 2 metra dolgo, in ravno toliko široko. Obsodbo je izvršil oberlajtnant Hötendorf, sin načelnika generalnega štaba Conrada Hötendorfa. (Najbrže ni bil za drugo porabo!) Po prvem strelu sta bila samo dva legionarja mrtva, drugi so bili le ranjeni — zato so streljali še enkrat...

V Cerku je zapovedoval pri obsodbi legionarjev, ki so bili ujeti 20. septembra na Dosso Alto, sam princ Elija Parmski, brat cesarice Zite, in je k usmrtni komandiral same komandante čeških polkov. Pri obešanju se je dvakrat pretrgala slaba papirnata vrvi, na katero so obesili legionarja Ježka. Vkljub temu je bil zavržen predlog auditorja, da naj obsojence rajše postrele. Šele čez eno uro so prinesli nove vrvi in potem so legionarje pobesili. Legionarji so med tem čakali pod vislicami.

Legionar Havlena, ki je bil praški Sokol, ni privoščil svojim rabljem, da bi se veselili nad njegovimi mukami. Ko so obsojence pripeljali pod drevesa, s katerih so že visele vrvi, je stopil preko čete in predno so se drugi zavedli, se je obesil sam. Pri tem se mu je prvič ujela desna roka v zanjko, zato je hitro popravil «napako» in je umrl z nasmehom na ustih brez smrtnega boja. Legionarji so navadno umirali s klicom: Pozdravite Prago...

To je samo nekaj podatkov, kako so umirali ujeti legionarji. Koliko pa jih je, o katerih se nič ne ve. Prezirali so smrt — tudi to sramotno smrt — v boju za svobodo.

in sedaj jih je sprejela Praga, kot svoje mučenike in jim je dala grob v ljubljani svobodni češki zemlji. Češki narod jim je skazal čast za sramoto, ki so jim jo v smrtni uri prizadeli njih sovražniki. Mnogo grobov je še neznanih, tako n. pr. grob imenovanega legionarja Havlena, niso mogli najti, dasi so se zelo trudili. Domačega prebivalstva na fronti ni bilo — vojaštvo se je razšlo — napisov ni. Na kraju kjer so bili obešeni, stoji danes spomenik.

Spomin na legionarje bo ostal za vselej nekaj svetega in nedotakljivega. Oni so dokazali, kako se je treba boriti. Edino na Slovenskem se je našel list — to je mariborska klerikalna «Straža» — ki napada one naše prostovoljce, ki so se borili za naše osvobojenje. Klerikalec seveda ne more razumeti, kaj je to — žrtev, ko so ti junaki padali — so oni proslavljali avstrijske zmage. Zato je sramota za slovenski narod, da o

njegovem jeziku izhaja list, ki pljuje na to, kar je vsakemu narodu sveto. Ko bi se to zgodilo na Češkem, bi narod s takim listom kmalu obračunal. Kajti tu gre za narodno čast. Pa tudi legionarji bi si poiskali — svojo pravico. Pri nas je danes — v času novega klerikalizma — vse mogoče — tudi to, da izdajalci in propalice sramote one poštene ljudi, ki so v največji nevarnosti vršili svojo dolžnost do domovine.

Min. preds. Pašić je ob priliki pogreba 42 legionarjev brzojavil v Prago, da tudi jugoslov. narod izkazuje svoje spoštovanje in čast tem junakom-mučenikom. Borili so se za svojo in našo svobodo. Zato smo tudi mi počastili njih spomin, ki naj ostane vedno živ med nami, da bomo vedeli, koliko žrtve je stala naša svoboda.

Dopisi.

Iz Polenšaka pri Ptuj. Dovolite g. urednik, da se tudi iz našega, po zaslugah župnika Poplatnika slabo razglašene kraja oglasim v Vašem listu. Poglejmo si malo, kako stoji stvar v resnici. Odkar se je nastanil pri nas kot dušni pastir naš sedanji župnik Poplatnik, je izginil ljubi mir in sloga med farani in občani. Vse po zaslugah tega, ki je poklican, da oznanjuje božji mir in ljubezen do bližnjega med nami. Njemu se zdi, da je on zato tukaj, da bi nas politično vladal, kar pa se mu noče najbolje posrečiti, ker so ljudje tukaj po večini preveč zavedni in prepričani, da jih pelje njegova politika v propast in suženjstvo rimskemu klerikalizmu. Pri sedaj se bližajočih občinskih volitvah so njegovi kucenci in podrepaniki pridno na dela med ljudmi, da bi si pridobili kar največ pristašev za volitve. Prižnica je seveda zato tukaj, da pri krščanskih naukih gladi pot njegovim agitatorjem, da bi bila njih agitacija uspešnejša in bi tako dobili občino v svoje roke. Potem pa ubogi davkoplačevalci, ker oni bi mu dovolili vse, kar bi on hotel. Še celo vodnjak bi mu postavili na občinske stroške, čeprav je on dober gospodar na cerkvenem posestvu in bi si ga dal lahko skopati na svoje stroške, posebno ker ima velike površine vinogradov, ki mu dajo letno ogromne dohodke. To pa zato, ker mu skupljejo farani vse za cerkvene stole. Starček, ki ne more več delati, tudi ne more sedeti v cerkvi, čeprav je isti ravno najbolj potreben. Pa tudi cerkvena opravila si zna zaračunati kakor nikjer v bližini. Najrajše bi imel za vse srebro

MANICA: LISTEK.

Iz težkih dni.

Vojna doba je prekucnila ves družabni red iz svojega kolesja. Vse starodavne pravice in postave so izgubile svojo moč in namesto njih so prišle v veljavo čisto nove in povsem drugačne. Paragrafi, ki so že itak skrivljeni dovolj, so se na novo čudovito zveržili.

Mlada Prosenka — bodi ji čast — ni imela v svoji poštenosti nikakega smisla in dopadajenja za nove pravice ki jih je nudila vojna. Tudi ona je bila sicer ena izmed tistih, ki jim je vojna ugrabila moža, toda Prosenka ni nikdar poskušala «skakati čez ojnice», kar se pa ni moglo trditi o marsikateri njeni tovarišici. Dolgi dve leti že ni dobila nikakega obvestila od svojega Toneta, s katerim sta živela drugače v najlepšem sporazumu, le če je mož časih malo pregloboko pogledal v kozarec, tedaj je žena nekoliko pogodrnala, a

odpustila mu je mahoma vse, dočim je le ugledala njegov skesan obraz.

Časih jo je ta ali oni sosed postrašil, češ: Tone je morda že mrtev, sicer bi se vendar kaj oglasil, toda Prosenka je vedno zavrnila odločno:

«Čemu kvasiti take prazne marje! Kadar kdo v vojski umrje, tedaj dobe sorodniki uradno poročilo. Jaz pa tistega do danes še nisem prejela, zato vem, da je Tone še živ!»

In Prosenka je šla pridno na delo, v trdni nadi, da se prej ali slej povrne njen mož.

Toda zla usoda, ki dostikrat največje poštenjake najhuje preganja, tudi Prosenki ni prizanesla, kajti nekega dne je res prejela od vojaške oblasti tisto usodno uradno poročilo, v katerem je stalo črno na belem, da je njen mož že med mrtve prištet.

Ubožica je bila kakor brez uma. Tarnala in jokala je, da bi se je usmilil mrzel kamen. Vsi njeni upi so bili na en mah porušeni do tal.

Ker je imela lepo posestvece in je bila vrhutega še brez otrok, so se ji kaj hitro začeli ponujati snubači. A ona jih je odvrčala osorno:

«Vsak pošten človek žaluje za svojim ranjnim eno leto in tudi jaz ne maram preje za nikogar, pa magari če bi zvrhane koše zlata nosil za menoj!»

In res je Prosenka leto in dan prav vzgledno žalovala za svojim možem. Ker pa čas najbolje zaceli duševne, telesne in srčne rane, se je končno tudi ona začela navajati na misel, da bi le ne bilo napačno poskusiti si drugega moža, zlasti še, ker sama nikakor ne more obdelati vsega posestva.

Primeren ženin se je kmalu našel v osebi nekega posestnikovega sina, ki je poleg svojih pridnih rok posedoval tudi par tisočakov. Ker ga je Prosenka poznala kot poštenjaka, se je brez dolgih pomislekov poročila z njim.

Kmalu se je pokazalo, da res ni slabo izbrala. Novi gospodar je bil razumen, priden in varčen. Najbolj pa je osladil njiju zakonske dneve mali kričač, katerega so jima podarile rojenice jedva leto po poroki.

Prosenki je potekalo že drugo leto novega zakona, ko je nekega ve-

čera z otrokom v naročju čakala moža, ki se je imel vrniti s polja. Kar se vrata mahoma odpro in pred prestrašeno ženo stoji — o j — njen ranjki Tone.

«Krist —», zaječi smrtno blede Prosenka in beseda ji zamre v ustih.

Tone pa, bled in suh, deloma v vojaški, deloma v civilni obleki, se drveno sesede na stol in pravi:

«Ne plaši se, ženka, kajti jaz nisem umrl, nego sem živ danes kakor včeraj. Bil sem le ranjen in potem zajet od sovražnika, zato ti nič poročati nisem mogel. Na kak način ti je vojaška oblast poslala uradno poročilo o moji smrti, res ne vem, mogoče je pri nji vse. saj ti gospodje so delali še večje budalosti. Veš, zvedel sem vse, čisto vse. Vem tudi da imaš moža in tisto otroče je tvoje, kajpak. Nič zato! Jaz ti ne zamerim. S tistim uradnim poročilom so te zavedli v zmoto, ti sama pa si ravnala pravilno. Jaz ne bom tega nikdar očital niti tebi niti njemu, ki je pameten dovolj, da naju bo sedaj mirno zapustil. Pravi tvoj mož sem in ostanem seveda le jaz.»

in zlato. Ako pa tega ni pa stane n. pr. ena poroka 300 K, pogreb ravno tako. Da imamo neke posebne vrste duševnega pastirja priča najbolj jasno dejstvo, da ima skoraj vsak teden enkrat opravka s sodnijo. Včasih še tudi po dvakrat. To pa zaradi tega, ker je tako zvižčen, da se mu res ne more do živega nikdar. Bil bi izvrsten advokat, kateremu bi šla vsaka zadeva po njegovi volji. Večina faranov si želi boljšega, miroljubnega duševnega pastirja. Vendar so vse naše tozadevne prošnje in pritožbe na škofijstvo do sedaj zastoj. Ako bi bili tam kaj boljši, bi se morali sramovati takega sovrstnika zaradi njegovih moralnih pregreškov. Da bi naredil ljudem večji strah, straši iz prižnice, da ni duhovnikov in da bo fara razdeljena, če bo moral on oditi. G. župnik, ne bojte se za to. Na vsak način bi bilo boljše, da se fara razdeli, če že ne gre drugače, kakor da ste vi tukaj. Sicer pa tudi lahko pristopimo k pravoslavnim in dobimo takoj dušnega pastirja v resnici, kakršen mora dušni pastir biti. To povemo vam in tudi škofijskemu uradu. Vi volilci občin Polensaka pa premislite vsi dobro, koga boste volili. Ko je kroglica padla je že prepozno. Potem ni več pomoči. Volite le take može, katerim lahko zaupate, da ne bodo poslušali vsakega pouka iz farovža. Vrzite pa te podrepnike čez prag, ko pridejo agitirati, ker oni so samo voli farovškega voza. Gospodar pa sedi v farovžu z bičem v roki. Da po njihovi zmagi na volišče ne morete nič drugega pričakovati, si lahko sami predstavljate. Napredni volilci, vsi na volišče 8. maja!

Eden od Vaših.

Iz Rake pri Krškem. Naši resnični dopisi imajo na župnika Škerjanca vendar nekaj vpliva, začel je namreč po »Domoljubu« razliviati svojo jezo na svoje politične nasprotnike, posebno samostojneži so mu najbolj zasovraženi. Toži in tarna, da ga skušamo spraviti ob ugled in zaupanje, da ga blatimo in mu vse moč očitamo. Da, priznamo, očitati smo mu take reči, da bi vsak pošten človek, posebno pa duhovnik moral kaj odgovoriti, se pred javnostjo oprati in naše trditve ovreči. Toda naš Škerjanec nič ne žvrgoli, ampak samo molči; pa zakaj? Zato ker so vsa naša očitanja in trditve do pičice popolnoma resnične, in niti za eno trditev ne more dokazati, da bi bila neresnična ali pretirana. Škerjanec pač ostane Škerjanec, če ga obrneš na prav ali pa narobe. Sam se tolaži v »Domoljubu«, češ, le po za-

črtani poti naprej! Za božjo voljo g. župnik, ako boste po tej poti šli naprej, mora vse vrag vzeti, saj vemo, kakšni ste bili v Zagorju in Moravčah in kakšni ste tukaj pri nas, bodisi v cerkvi, kjer bi morali biti naš vzgled, bodisi zunaj cerkve, kjer dajete povsod samo pohujšanje, katero pa hočete s političnim plaščem pokriti. Seveda, ker cerkev ne vleče več v zadostni meri, zato pa z »Domoljubovim« loparjem po nasprotnikih, ker Vam pšenica ne gre v klasje, naj hudič vse vzame. Pritožujete se po gostilnah, kako vas »biksam« v »Domovini«, pa verjemite, še vse premalo. Le potrpite še kratek čas, da se kolo še malo premakne okoli, potem pa pride vsa vaša predrznost, ošabnost in oblast do konca. — Sedaj pred občinskimi volitvami ima Škerjanec veliko dela in skrbi. Ukvarja se in vbija, kako bi s svojo kandidatno listo pri volitvah prodrli, in kar počenja, presega že vse meje dostojnosti, politiko vlačí v cerkev, hodi od hiše do hiše, prireja večerne sestanke posebno rad tam, kjer imajo ženske večino — saj vemo, da ima ta gospod poleg svoje stanovske nesposobnosti tudi prav dober okus za nežni ženski spol — zabavlja čez Srbe in liberalno vlado, in ščuje sosedo proti sosedu. V svojem dopisu v »Domoljubu« trdi, da imamo mi na svoji listi elemente, može žalostnih spominov. Le roko na srce! Kdo ima v preteklosti in sedaj več žalostnih spominov kakor naš rovtarski župnik Škerjanec? Svojo listo je kaj imenitno sestavil. Čujte in strmite! Na prvo mesto, kot nosilca liste je postavil moža, ki je pred njegovim prihodom na Rako robantil: Ako bi imel Škerjanec priti k nam za župnika, ga gremo na Vrimše z vilami, koli in kamenjem čakati in ga požegnemo nazaj odkoder je prišel. Res časi se spreminjajo! Spravil je na listo ljudi, ki nimajo ne ugleda in ne sposobnosti, da bi vodili občinsko gospodarstvo. Zato pa je sveta dolžnost vseh naših pristašev, da pridejo 12. maja vsi na volišče in spuste kroglico v prvo skrinjico, ter volijo može, ki bodo res pravi, nesebični in nepristranski občinski gospodarji. Volilci! zapomnite si to: Zakaj župnik tako dela na to, da bi on s svojimi kimovci zmagal? Povemo vam: Vsi veste, da je na novih zvonovih še okrog 70.000 kron dolga, katerega je župnik napravil pri posojilnici, kakor je sam na pridigi povedal. Veste tudi, da je on načelnik raškega vodovoda, ki je ves za nič, cevi razpokane, stroj v Dolu pokvarjen itd. — Veste tudi, da ima nje-

govo izobraževalno društvo sedaj svoje prostore v farovski kleti, in da namerava župnik zidati veliko dvorano, društveni dom. Za vse te reči pa je treba nezmerno veliko denarja. Kje pa ga dobiti. Župnik si misli: ako dobim jaz s svojimi backi občino v roke, potem nimam skrbi da ne bi šlo, kakor bom jaz hotel. Zavedni, samostojno misleči volilci! Ne dopustite, da bi se župniku njegov načrt uresničil. Ako zmagi on s svojo listo, mu bodo njegovi nerazsodni odborniki vse privolili, vi boste pa plačevali ogromne vsote v obliki občinskih doklad za zavoženo župnikovo gospodarstvo, morali boste plačati dolg za zvonove, vodovod, od katerega imata samo dve vasi korist, pa še te dve malo ali pa nič, boste morali na vaše stroške popraviti in prenarediti in poleg tega še zidati župniku društveni dom z vašim denarjem. Kdor to želi, je sam svoj sovražnik in sovražnik svojega bližnjega. Zato na dan volitve vsi na volišče in volite brez strahu listo samostojne kmetske stranke, v katero poskuša župnik razdor zasejati. Ne dajte se preslepiti! Spustite kroglico v prvo skrinjico, s tem koristite sami sebi, župniku pa napravite debelo črto čez njegov račun, saj morate vedeti da: kjer taki duhovni gospodarji, tam volkovi mesarijo. Le pogumno, nevstrašeno in odločno v boj za vaše pravice in zmaga mora biti vaša.

Iz Št. Ruperta. Rodoljubov dopis iz Št. Ruperta v zadnji številki »Domovine« popravljamo v toliko, da je dotično nedeljsko jutro s prižnice blatil Sokole kaplan Rihard in ne župnik P. Natlačen. S tem pa ni rečeno, da g. župnik ni sokriv, saj je on predstojnik in ker še nismo od njega ali njegovih hlapčevskih privržencev slišali dobre besede o Sokolih, o bratih Srbih, o spasonosnem ujedinenju nas enokrvnih Jugoslovancev — je torej vso v omenjenem dopisu navedeno gola istina. — Št. Rupertske občani! Se-li še spominjate, kdo je vpil: vojska mora biti? Ste pozabili, kako so hlapčevsko ubogali in brezsrčno odvzemali, rekvirirali živino, seno, žito, krompir in drug živež? Kdo je imel pri tem dobiček? Kdo je gonil mladeniče in očete in celo take, ki niso bili sposobni, v strelske järke? Ako bi bili na čelu občine može, res može samostojnega mišljenja, bi marsikaj omilili, marsikateremu pomagali, da bi ne odšel v strelske järke, dobil dopust, ne preстал toliko muk, vojnih grozot, ne ostal večno v strelskih jarkih! Kdo ni hotel delati prošenj in marsikateremu ne dati potrdila za oproščenje, za dopust? Kdo je dobil pohvalo, vojni križec? Ali ne bivši načelnik občine,

slep pristaš Šusteršičev, ki je delal, kar se mu je ukazalo iz farovža? In sedanji župan, Bukovec in kompanjoni ali niste istega duha? Ste pozabili kam je šel dobiček od rekvirirane živine, ki ste jo morali poceni oddajati? Na vladi se nahajajoči Šusteršičjanci so ga pograbili in uporabili za svoje namene. Ste pozabili, kdo je hvalil narod prodajajočega Šusteršiča, ki je ljudstvo s pomočjo farovžev gonil v vojno za naše tlačitelje Nemce, Madžare in Turke? Zato pa je ta zloglasni Šusteršič boječ se pravičnega ljudskega maščevanja zbežal v tujino k izgnanim Habsburgovcem. — Občani! Ali hočete še nadalje tlačaniti? Se ne boste otresli teh Šusteršičevih in farovških pristašev in pri predstojajočih občinskih volitvah volili na čelo občine može, ki imajo voljo in srce delovati za občinski blagor ne pa spravljati vas v sužnost, ki hočejo, da nam vsevse lepa bodočnost v srečni Jugoslaviji! —

Več občanov.

Iz Šmarja na Dolenjskem. V nedeljo nas je osrečil znani Janez Kalan, ki nas je dolgočasil z dolgo pridigo, iz katere smo zvedeli marsikaj novega. Šmarje je bilo namreč svoj čas ena najhujših klerikalnih trdnjav: Šusteršič je tam imel vse svoje glasove in še danes je sramota, da so Šmarjetčani tako navdušeno volili največjega slovenskega izdajalca. Tudi pokojni Lampe je rad prihajal k nam — skratka: klerikalci so tu vladali, kakor so hoteli. Zato pa je bila velika revščina — saj je šmarjetski dekan največji posestnik in ima najlepši del polja, ki ga pa seveda ne obdeluje sam in tudi drva mu drugod bolj diše, kakor v njegovih gozdih. Ker pa so se tudi Šmarjetčani spametovali in so se naši može združili v samostojni stranki, je prišel Janez Kalan v Šmarje pripovedovat svoje neslanosti. Nad eno uro je moril zjutraj ljudi; rekel je, da bomo iz cerkve napravili »štalo«, v zvoniku bomo pa sušili cevi gasilnega društva. In še več takega, da so se ljudje zgražali. Ker je Janez Kalan govoril o »štali«, naj povemo, da je naša cerkev res reva — pa ne zaradi nas, ampak zato ker vsak šmarjetski dekan zase skrbi ne pa za cerkev. Vsak se pride v Šmarje obogatit — potem umrje in kuharica odnese svoje. Res: »Moja hiša je hiša molitve — vi pa ste jo naredili jamo razbojnikov« — tako je rekel Kristus in naj povemo gospodu Kalanu, da nam je cerkev svet kraj, kjer naj se vrše svete stvari, ne pa take pridige, ki jih prinaša k nam Kalan pred volitvami. Štala je res štala. Le pogledite farovski vrt ali pa prostor okoli cerkve! Tam je vse lepo zasajeno, okoli cekerke pa so razvaline. Ali delamo to mi. O, vemo, da se dekan bolj briga za svojo štalo nego za cerkev. Zato je tako. Janez Kalan naj bi šel torej dekanu pridigovat, ne pa nam. Tudi zvonik šmarjetski je služil za naše zvonove, ki jih je gospod dekan dal Nemcem, da bi na nas streljali. Ali se je upal en božji namestnik upreti, ko je Avstrija pri nas pobirala zvonove. Niti eden ne, ker jim ni za božjo čast, ampak da »nimajo sitnosti«. Seveda, mi naj zdaj plačujemo nove zvonove, ker nam je stare zapravil. Šmarjetčani ne mislimo porabiti zvonika za cevi, kakor nam priporoča Janez Kalan, bojimo se le, da ga bodo drugi porabili za svoje spekulacije. Zato bodo naši pametni može oddali glasove samostojni kmetski listi, da bo enkrat konec takega gospodarstva, da je naša cerkev manj kakor farovška štala, da se nihče ne briga za korist vasi in občine in naj vse služi samo takim gospodom, ki prihajajo k nam kakor Janez Kalan in hočejo nas komandirati. Ko so šli ljudje od maše, so rekli, da zdaj šele vse dobro vidijo, in tako Janez Kalan pri nas ni napravil nam škode — ampak je farovžu odnesel nekaj glasov, ker je bil tako neroden, da je vso resnico povedal.

Iz Koroške Bele. V nedeljo 24. aprila so po drugi maši priredili klerikalci shod za občinske volitve v svojem društvenem domu, kamor so bili po lepakih povabljeni njihovi somišljeniki. Splošno je bilo mnenje, da bo na shodu govoril poslanec Brodar, o

Zena, ki se je od prvega strahu že opomogla, po teh moževih besedah krčevito stisne otroka k sebi in zakriči:

«Nikdar, da veš, nikdar ne pojde on od mene! On je oče mojega otroka, on me ljubi in jaz njega. Dovolj dolgo sem te čakala in potem ko so mi poročali da si umrl, sem tudi dovolj dolgo žalovala za teboj. Jaz nisem kriva temu. Sedaj je prepozno. Saj ti rada plačam kolikor želiš, toda dveh mož ne morem imeti. Odit moraš ti!»

Tone je pobledel še bolj. Dvignil se je s stola in rekel bridko:

«Če me podiš ti, lastna žena, potem seveda moram iti!»

Nato je urno zapustil hišo v kateri je nekdaš gospodaril in opotekajočih korakov šel k sosedu in tam bridko potožil, kako ga je sprejela žena.

«Hočem videti, bom li prišel do svojih pravic», je vzkliknil slednjič ves razburjen. «Ne bo ga imela! Jutri grem k župniku in potem če treba, še k advokatu. Jaz sem pravi

gospodar, jaz sem njen pravi mož in primorati jo hočem, da bo na to pristala tudi ona!»

Sosed, moder možak, pa je potrepal Toneta po rami in mu govoril takole:

«Tone, vsak pošten in pameten človek mora vedeti, da je pravica na tvoji strani. Toda slučaj, ki je sedaj v tvoji družini, je posebne vrste smola ne le zato, nego tudi za ona dva. Ti, tvoja žena in sedanji novi Prosen, vsi imate doloma prav. Ti bočeš k župniku. Župnik te bo morda lepo tolažil, a pomagati ti ne bo mogel ničesar. In potem, kar se tiče advokata. Ne rečem, advokat ti bo izposloval pač znatno odškodnino, a tisto ti po mojem mnenju Prosenka tudi prostovoljno rada da. Prejšnjega stanja pa ne boš priboril več nazaj, kajti vedi, da zakoni se ne sklepajo niti v župnišču, niti pri advokatu, ampak v srečju. Vidiš Tone, srca pa ona nima več zate, to je! Ona sedaj ljubi kot mati in žena in nasprotno je tudi ona ljubljena od obeh. Kaj bi ti koristilo, če bi sedanjega Prosenka res odpravil proč, ko bi pa

ona tebe sovražila, in le za onim hrepenela, slednjič pa morda tudi ubežala za njim. Tone, veš kaj ti pravim. Ti si vajen dela in si boš hitro našel kak posel. Pobotajte se za odškodnino, potem ju pa pusti v miru!»

Tonetu je glava klonila na prsi.

«Prav praviš, sosed,» je dejal z votlim glasom. «Res je, zakoni se sklepajo v srečju, a ona zame nima srca več!»

Nato je vstal in se poslovil s kratkim «Lahko noč.»

Drugi, kakor tudi tretji in četrti dan ni bilo o Tonetu nikakega sledu in Prosenka je mislila, da se je kar tiho odpravil na tuje. Žal ji je bilo da je postopala z njim tako trdo in kesala se je, da ga ni vsaj nekoliko založila z jedjo in denarjem.

Teden dni pozneje pa so ribiči potegnili iz reke možko truplo. Smrt in voda sta že precej vtisnila vanje svoje sledove, vendar se je še dalo spoznati v utopljenecu nesrečnega Prosenovega Toneta.

katerem trdijo naši klerikalci, da je izposloval pogorelec podpora. Sve-ti si svoje lažne trditve, so se zba-li voditelji, da bi ne prišlo do resnice, ko bi morali svojim ovčicam pripo-znati, da so ravno ti brezverski libe-ralci imeli tako usmiljeno srce in da imata največ zasluge pri tem doma-čina gg. profesor dr. Potočnik in Anton Cop, nosilec združene nasprot-ne volilne kandidatne liste na Koroški Beli. G. župnik, zakaj ste si ravo gospoda Smodeja zbrali za govornika? Ali sta g. Brodar in g. Sedejev dohtar že izčrpala svojo politiko na Koroški Beli? Verjemite, g. župnik, da tudi govor g. Smodeja ne bo imel učinka. Vse njegovo avtonomistično ropotanje po nasprotnih strankah je vaš kapitalist v svoji kočiji odpeljal kakor ga je pripeljal. Značilna iz njegovega govora je samo razlaga »kancelparagrafa« in pa nered v mi-nistrski pisarni v Beogradu. Nesrečni »kancelparagraf« prepušča po klerikalni razlagi, da škofje in častiti gospodje kaplani ne smejo ne govo-riti in ne pisati svojemu papežu. Da pa duhovnik ne sme vere izrabljati v politične namene, je g. »govornik« pre-vidno zamolčal. Glasno pa je pove-dal g. Smodej, koliko se je trudil za svoje avtonomiste v ministrski pisar-ni, ko je moral cele tedne ali morda še mesece iskati neki akt. Med dru-gim se je tudi izrazil, da komunisti zasledujejo in streme s klerikalci za istimi cilji. Koncem govorov je po-vedal g. župnik v tolažbo svojim vo-lilcem, da imajo na svoji kandidatni listi tudi kapitalista Sedeja, da ne bo nikjer zamere.

Iz Šmihela in Zagradca nam pišejo čudne vesti in poročila o naravnost neverjetnem postopanju zagraških orožnikov o priliki zadnjih dveh shodov tamošnje klerikalne stranke. Stranka je poslala študenta Žužka iz Dobrépolja kot »govornika«, ki pa ni govoril, ampak se pridružil pred cerkvenimi vrati, govoril od Mick, Franc in Uršk ter Nežik, od Ribničana, ki je imel sina zaprtega, da bi ne grešil in ki ga potem ni bilo ukrotiti, ko je prišel vendarle v svet. Govoril je o kratkih nočeh pri punci in dolgih dneh. V Zagradcu se je zaničljivo iz-ražal o Petru I. in Petru II., zabav-ljal zoner državo in vojsko in uga-njal neslane šale s posameznimi na-prednimi udeleženci shoda. Primerjal je Šmihelčane s tistim zaprtim Rib-ničanom, nakar se je poslušalec po-lotila razburjenost ter so študenta pozvali, da naj neha s takimi nesla-nostmi in kvantami. Žužek se je mo-ral prepričati, da Šmihelčani niso kot Ribničan, in jo je odkuril v farovž. Vendar bi se bila stvar mirno kon-čala, da ni dal župnik Kmet signal za nepokoj s tem, da je sunil nekega fanta pod rebra in v trebuh. V Za-gradcu pa so študenta vzeli orožniki v zaščito ter je ob velikem razbur-jenju mogel zabavljati tudi ondi zo-per vse, kar bi nam moralo biti sveto. Sedaj stikajo orožniki po Šmihelu na način, kakor bi bili klerikalni dni-narji. O podrobnostih njih nečuvene-ga postopanja se bo še govorilo. Šmihelčani in Zagradčani zahtevajo strogo preiskavo proti zagraškim orožnikom. Take orožnike, ki mirno poslušajo hujskanje proti državi in jemljejo hujskača celo v zaščito, bo treba pač poučiti — ker sami tega očividno še ne vedo — da se naha-jajo v službi jugoslovanske države. Ako jim služba v tej naši dr-žavi ni simpatična, jo lahko zapu-ste, in ako jih vleče srce v Avstrijo, naj poberejo šila in kopita in naj od-idejo v avstrijsko lačenbergarijo.

Iz Semiča v Beli krajini. Bližajo se občinske volitve, kar nikakor ne uga-ja klerikalcem, ki bi najraje še na-dalje sami gospodarili. Mi se z njimi ne bi spuščali v nikako polemiko, da se niso oni prvi v nas obregli v »Domoljubu« v 17. šte. od 27. aprila. Pišejo namreč, da se je ustanovila Bukovčeva obrtna stranka. Ali da to stranko ni vzeti za resno, kje da bo-mo našli takega tako neumnega kme-ta, ki bi volil bogatega liberalnega mesarja v občinski odbor, da bi po-tem zviševal cene že tako dragemu mesu. In da ima dosti denarja, da plačuje agitatorja, ki zanj agitira po vaseh. Ali njegov trud bo zastoj.

Torej, klerikalna gospoda, vi nas ne smatrate za resne? Al mi pa le resno delamo. Mi smo zadnji trenutek usta-novili kmečko obrtniško neodvisno stranko zaradi tega, da bi se enkrat razmere kaj izpremenile pri občini. Mi nismo te stranke ustanovili, da bi delala razkol med ljudstvom kakor vaša stranka, ampak da bi delala kaj v korist občine. Kako korist pa je imela občina od vašega gospodarstva v tolikih letih? Poglejmo si ceste tu na okrog, v kakem stanju se naha-jajo. Kako izgleda cesta proti kolo-dvoru. Ali ni strašno iti po njej? Ka-ko se zgraža vsak tujec, ki mora iti po njej. Ali ni bilo že vse urejeno, da se ta cesta že pred vojno napravi nova, oziroma da se preloži? Kdo je kriv, da se ni napravila? Niso li to zakrivila občina in pa pristaši vaše stranke? Med vojno je bilo tudi toli-ko ujetnikov tukaj, ali se ne bi bila lahko tudi takrat popravila, ako bi bilo županstvu kaj mar. Kmet plačuj davke in doklade, vozi naj pa po ta-kih cestah, da se bog usmili. Kdo je kriv, da ni v Semiču občinske vage? Ali vas ni pred vojno silila skoro vsa občina, da jo napravite? Pa župan je še nekemu trgovcu ni pustil na-praviti. Kako škodo trpi sedaj vsa občina zaradi vas. Koliko kupcev bi ob sejmih več prišlo, da je vaga, ko se sedaj prodaja skoro vse na vago. Koliko bi to občini neslo. Kakšno škodo pa trpi zaradi tega kmet, ki mora vole goniti tako daleč na vago. Kako ste gospodarili in delali med vojno, mislimo, da si je tudi vsakdo zapomnil! Koliko bi se bilo takrat lahko kmetom pomagalo. Je še veliko stvari, ki jih pa ne bomo zdaj na-števali. Pišete, ako pride Bukovec v odbor, da si bo sam cene mesu delal in poviševal. To je navadna farbari-ja. Kdo je pa do sedaj določeval cene ako vam je meso predrago? Kar se tiče agitacije, ni treba pri naši stran-ki nobenega plačevati. Mislimo, da hočete vi po sebi hlače meriti. Vidi se, da smo vam v želodcu. Najprvo nas denete v »Domoljuba«, nato ste pregovorili enega naših kandidatov, da je odstopil, ker ste mu zagrozili, ako ne odstopi, ne bo deležen neke dedščine. Mislili ste, da ako ta od-stopi, bo naša lista neveljavna. Ali to so bile le vaše pobožne želje. Potem farbate ljudi, da mi z našo stranko pogublamo duše. In nazadnje pa, čujte in strmite, pošljejo k naši stran-ki svojega podrepnika, da bi mi na-pravili izjavo, da pristopimo k njihovi stranki. Najprvo nas opravljajo, po-tem hočejo, da bi se zedinili. Kar pa pišete, kje bi dobili takega neumne-ga kmeta, da bi z nami volil, vam povemo, da ne iščemo takega, ker vemo, da bodo vsi neumni volili z vami. Kakor se sliši, nameravate na-mesto orlovskega doma napraviti bolnišnico zanje, da jih boste potem zdravili. Usmiljene sestre že čakajo na kšeft, samo to je smola, da ne znajo slovensko.

Iz Radomlja. Družina Cerar v Ra-domlju ni imela že več časa miru pred zlobnim jezikom »Lojzevke«. Vedno je odlašal poštenjak Cerar, a ko je za-brusila v pričo svojih 20 ljudi: »Ti so me ogoljufali, za 2 m zemlje so me zgolfali«, je vzdignilo poštenega moža, da je vložil tožbo napram predolgemu jeziku. Dobila je lekcijo, da bo pom-nila in premišljevala svojo usodo ma-gari štirinajst dni. Udarec je bil po njenem mnenju prehud in vložila je priziv. Med tem časom se je pa raz-širjala neka govorica o menihu. Šla je od ust do ust in ko so čivkali že vrab-ci na strehah, je zadonelo na ušesa stranke M. Le-ta se je izrazila: »Če je to res, ni lepo, če je to res, bi bilo do-bro vprašati v »Domovini«, kaj je bilo na Brezjah?« Lepega dne dobi stranka M. tožbo z obtožbo, »da je ona prene-sla govorico o patru Henrik, da je lump, s pripomnjo, da priobči v »Do-movini«, kaj sem jaz delal z neko žen-sko za oltarjem na Brezjah.« Od prve do zadnje besede sama laž. Predno se je pričela obravnava, so vzeli besedo »lump« iz igre s pripomnjo, da je pri-šla pomotoma v tožbo, v tožbo, ki je bila vložena po odvetniku. Priče so odločno dokazale lažljivo obdolžitev in pater Henrik je na celi črti pogorel. Poparjenost v klerikalnem rajhu, saj so gospod zgubili in ta preklicana libe-

ralka je zmagala. — Kaj ne g. pater ne gre pa ne gre; bombardiranje skozi duri Vam ne donese cvetne košare v naročje. Vse Vaše posili Marijine druž-be, otroški vrtec in ne vemo še ka-kšno frakcijo poneumčevalnice bode-te vpeljali med te uboge, zaslepljene terci-jalke, ki kar brenče in norijo. Čemu begate neuko ljudstvo z raznimi obljubami glede fare? Se Vam li ne smil-ta zaslepljena masa? Res imenitna pro-cesija se je vila o Veliki noči po Ra-domlju. Kakšno šumenje, vrvenje je vladalo med drhtečimi babicami, ko jim je bilo dobiti svečnike, a vse za-man, fare ni in procesije tudi ne. Kako pa, g. menih, ali sedaj se Vam in Va-šim sodrugom že sline cede po samem »užitku«, ki ga nudi ta občinska last? Jej, joj, to pa čudno? Svoj čas ste izrazili ne in ne, kaj Vas žene sedaj? Občinske volitve so tisti gonilni jer-men za klerikalne prvake, toda hoče-mo videti!

Iz Radomlja. Vršila se je prizivna obravnava »Lojzevke« proti Cerar. Priče so ostale pri isti izpovedi kot pri prvi obravnavi, potrdile s prisego, kar je potrdilo prvotno kazni in malo več. Kdo je kriv te tožbe in nesreče, v katero je pahnjena Lojzevka? Kaj ne, »gospodu« si se hotela prikupiti, ti brumna duša, pa si odprla zatvornice gnojnice in zlivala po nedolžnem po-stranki M. in C. Kakšno plačilo si do-bila? Zahvali se Kristusovemu namest-niku, ki oznanja sovraštvo, nemir in prepir. Kristus je učil: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe;« »mir hiši, kamor stopi moja noga« in kako se glasi Vaš nauk g. menih? Kaj pri-naša Vaša stopinja v hiše? Se li ne sra-mujete svojega dela, ki ni božje, ne člo-veško, temveč satansko? Kaj Vam je storil žalega naš obče spoštovani, po-šteni župan g. Jerman? Pred kratkim ste mu javno peli hvalo, ga poviševali kot pravega moža, kristijana, katoliča-na, ki ljubi sveto katoliško cerkev, saj je on tisti, ki je največ pripomogel, da ste dobili lepo donečo, ubrane zvonove, in danes? Nič Vam ne bode pomagalo sramotenje tega moža, hujskanje strank proti njemu z raznimi pretvezami ljubezni do otrok, žene in svete katoliške cerkve — dokažite g. pater, s čim so je pregrešil radi otrok, žene, sv. kato-liške cerkve? Mi dobro poznamo njega, saj je rastel med nami, z nami, ima dušo in vero katoliško, a srce dobro, usmiljeno. Gospodar, ki ume vo-lit svoj posel v poštenosti ter ga dvigati v do-bro prihodnost. Kdor ume sebe, svoj stan in gospodarstvo voditi, bo znal tudi naše gospodarske težnje temeljito presojati, sukati v dobrobit cele občine kar dokazuje njegovo dosedanje župa-novanje. Take može hočemo mi in nu-mož, ki ji hprotežirate vi g. menih, kler-ikalni agitator. Kaj nam usiljujete go-tove ljudi, ki jih občani ne maramo. Poznamo »Škrjanca« iz Škrjančevega. Reveži poznamo njegovo usmiljenost še izza vojne. Imel je moke, a za nas ubo-gue nič. Koliko solz je zdrknilo po naših uvelih licih, koliko kletev proti vnebo-vpijoči krivici, ki se je udeleževala nad nami, je sikalo raz naših usten, nismo pozabili! Pa tudi njegovo nek-danje županovanje nam je še živo v spominu, ker z njim ni bila zadovolje-na občina. Dobro vemo g. pater, da se vam gre za kožo, za mastno farico in stolček, zato umevamo vašo pobesne-lost, sirovost na prižnici in zunaj nad odraslimi in otroci. Ne vtikajte prstov med šolsko mladino, kateri nimate Vi ničesar ukazovati in nič prepovedati. Mladina je izročena v roke dobremu, značajnemu, narodnemu učitelstvu, ki skrbi za njega dobrobit, izobrazbo, na-rodnost, poštenost — neomajeni stebri naše domovine — značaji odkritosti, verni katoličani, a ne priganjači rim-skega klerikalizma. Le hujskajte, vzne-mirajte ljudstvo, saj so tudi farizeji, pismouki, duhovniki, hujskali proti Je-zusu Kristusu, ga obsodili v smrt — a On je vstal zmagovit. Njegova načela so nam prešla v kri in meso, a vaš kle-rikalizem bruha jezo, ker hočete biti višji nad Vsemogočnim.

Iz Žužemberka nam pišejo: »Slove-ne« in »Domoljub« sta se na nekvali-ficiran način obregnila ob osebo našega gerenta g. Gustava Kernca. »Domoljubu« ne bomo odgovarjali, ker je var-no skrit za imuniteto državnega po-

slanca Sušnika kot odgovarjajočega urednika. Toda napad je bil objavljen tudi v »Slovenec«, kateremu damo za-to vedeti, da mu bomo dali priliko za-govarjati svoj podli napad in nekatoli-ško obrekljivost pred sodiščem. Vse je gola, hudobna izmišljotina, ki bo imela za posledico nov Iovorov list v veneu njegovih blamaž. Naj pride častiti »Slo-venec« s konkretnimi dejstvi, sicer o-stane pri pavšalnih v katoliških gla-silih običajnih sumničenjih. Gospod Kernc je prej ko slej javen državni uradnik. Kot tak je imel naročilo, da zbira v uradno pušico ob izplačevanju podpor male darove za »Rdeči križ« in da sodeluje pri podpisovanju vojnega posojila. Ali naj se je uprl kot uradnik ukazom nadrejenih oblasti? Vehovec in Gnidovec pa sta bila po-polnoma prosta ter sta kot avtonomna, oziroma cerkvena funkcionarja iztisni-la vojnega posojila za do 300.000 K! Gnidovec se je prikopal tako do »ce-sarskega križca«, Vehovec pa je bil ravno od grofa Attemsa predlagan tudi v odlikovanje za zasluge »na šolskem polju«, ko je prišlo vmes razsulo. In potem neumnost in zloba namigavanja o g. Kerncu, češ da se hoče prikopati do županske časti! Saj je vendar javen uradnik od tega po zakonu izključen. To ve »Slovenec«, toda kaj za to, samo da obrekuje, čeprav pride pri tem na-vskriž s hčerko božjo — resnico.

Politični pregled.

Na Slovenskem se vršijo občin-ske volitve, ki so že prve dni prinesle pravo presenečenje, ker se je takoj videlo, da

klerikalci propadajo

in izgubljajo tla celo v krajih, ki so bili do sedaj njihove trdnjave. To se je videlo posebno v ljubljanski oko-lici, ki so jo smatrali klerikalci do sedaj za svojo nepremagljivo trd-njavo, pri sedanjih občinskih volit-vah so pa ostali daleč nazaj. V tem okraju je čez 30 občin, ki so imele do sedaj vse klerikalne župane, se-daj so pa klerikalci dobili večino ko-maj v enajstih občinah. To pomeni velikanski napredek in ker prihajajo tudi iz drugih okrajev ugodna poro-čila, se lahko pričakuje, da bo po-menil končni izid občinskih volitev za klerikalce enak poraz, kot so bile volitve v ustavotvorno skupščino.

To so dobra, vesela znamenja, iz katerih vidimo, da se je naše ljud-stvo že močno otreslo farovškega je-robstva. Zalosten vtis pa dela veliko število komunističnih glasov, četudi so sedaj

komunisti nazadovali

in so dobili manj glasov kot pri je-senskih volitvah. Komunisti so ne-zdrav pojav, ki se ga na Ruskem ravno kmetje ofresajo, ker kmetje najbolj trpijo pod komunistično vla-do. Pri nas se je pa precej kmetov dalo zapeljati od komunističnih agi-tatorjev. No, pa upati je, da je to le prehodni pojav, ki ga kmalu preži-vimo. Na to naj delajo vsi resni in trezni ljudje, ki se zavedajo, kaka nevarnost je komunizem ravno za kmeta.

Ustavotvorna skupščina v Beo-gradu pa radi pravoslavnih veliko-nočnih praznikov nekaj dni počiva. Kmalu bomo imeli

načelno glasovanje o ustavi

in v časopisju se pojavljajo resni glasovi, da se hočejo tudi naši kleri-kalci sporazumeti z radikalsko-demo-krafično vlado in glasovati za usta-vo. Baje bi se klerikalci zadovoljili s tem, da bi se odpravil takozvani kancelparagraf in da bi se uredile duhovniške plače. Negotovo je, se-veda, ako bodo klerikalci svoj na-men dosegli, ampak zanimivo je pri vsem tem to, da klerikalci prav radi veliko vpijejo, potem pa — vse pre-

kličejo in spravijo v žep, da le za duhovščino kaj dosežejo. Ljubezni do ljudstva imajo polna usta, v resnici se jim gre pa vedno samo za koristi duhovščine. Pa ljudstvo jih je že spregledalo in jih bo spregledalo še bolj.

Dobro je storila naša vlada, ko je prekinila

pogajanja z Italijo

radi sklepanja trgovinske pogodbe. Italija je sprevidele, da z nami ne more pometati in je hitro ukrenila vse potrebno za razmejitev okoli Reke in tudi one dele Dalmacije bo menda kmalu izpraznila, ki pripadajo nam. Naše mnenje je, da se naša vlada ne bi smela spuščati z Italijo v nobena pogajanja tako dolgo, dokler ona ne izvrši do pičice vseh določb rapalske pogodbe, t. j. dokler ona ne izprazni do zadnjega koščka vsega ozemlja, ki je nam prisojeno. Pri Italijanih se da samo na ta način doseči kak uspeh.

V svobodni reški državi so bile volitve za ustavotvorno skupščino. Pri teh volitvah so zmagali z ogromno večino glasov, podpirani po reških Jugoslovanih oni Rečani italijanske narodnosti, ki so za to, da živi Reka v najboljših prijateljskih odnosih z Jugoslavijo. To je fašiste tako razjezilo, da so uničili glasovnice in proglasili na Reki svojo vlado. V resnici izvoljeni poslanci so pa s svojim voditeljem Zanello pobegnili na naše ozemlje v Bakar in sedaj je

v Bakru reška vlada,

odkoder se vodijo pogajanja med njo in italijansko vlado. Upati je, da se zadeva reši tako, da prevzamejo usodo reške države v svoje roke oni ljudje, ki jih je reško ljudstvo izvolilo za svoje voditelje. V tem slučaju bodo odnosi med nami in reško državo res prijateljski, kar bi bilo dobro in koristno za oba.

Sicer pa ima Italija toliko domačih skrbi, da bi najbolje storila, da se ne bi vtikala v tuje zadeve. Še vedno je

v Italiji štrajk železničarjev

in sicer ravno na ozemlju, ki ga je Italija uropala nam. In iz štrajkov Italija nikakor ne more priti, ker ne more izboljšati notranjih svojih razmer.

Med antanto in Nemčijo še ni poravnanih spor radi plačanja vojne odškodnine, ampak

Nemčiji je podaljšani rok

za odgovor na zahteve zaveznikov, ki nikakor nočejo odnehati in ako Nemčija do 12. t. m. ne odgovori povoljno, bodo Francozi zasedli nadaljne dele nemške države. V to svrhu se je na Francoskem že izvršila delna mobilizacija armade, ki naj Nemcem pokaže, da se Francozi ne šali. Pričakovati je, da bo Nemčija do 12. t. m. dala povoljen odgovor, da se tako reši še večje nesreče.

Gospodarstvo.

— **Znižanje plač rudarjem.** Hrvatski premogokopi hočejo znižati rudarjem plače, češ, da vlada v obratih zastoj, ker industrija ne dela, ali se pa preskrbljuje z drugim premogom. Delavci izjavljajo, da stopijo v tem slučaju v štrajk.

— **Cene na železo** so začele na Nemškem zelo padati in so se že znižale za 15 do 30 odstotkov. S časom se bodo tudi druge cene znižale, ker tako kot je sedaj, ne more ostati na vse čase. Prvi pogoj za znižanje cen je pa zvišanje dela, ker

kadar bo vsega blaga dosti, bodo cene morale pasti.

— **Trgovina z žitom** je postala na Madžarskem popolnoma prosta, medtem, ko je imela dosedaj v svojih rokah vso trgovino s žitom neka trgovska družba, ki je izkoriščala kmeta in tudi kupca.

— **Južna železnica** je privatna družba, ki ima svoj sedež na Dunaju in tako gre tudi ves zaslužek, ki ga ima ta železniška družba na našem ozemlju na Dunaj. Zato se naša vlada trudi, da bi odkupila vse proge južne železnice, ki tečejo po našem ozemlju. To je proge od St. Ilje nad Mariborom preko Ljubljane do Rakeka, od Zidanega mosta do Siska, in od Maribora do Prevalj na Koroškem, od Pragerskega do Čakovca v Medmurju in od Radgone do Ljutomera. Večji del železniških prog na Slovenskem se torej nahaja v tujih, nam sovražnih rokah in vsakdo bo z veseljem pozdravil odkup teh prog po naši državi.

— **Umni sadjar.** V družbo našega časopisa je zopet vstopil Slovenski sadjar, ki je pred vojno že sedem let plodonosno deloval za sadjarstvo med Slovenci. Družba vnetih sadjarjev je nedavno ustanovila Sadjarsko društvo za Slovenijo. To društvo namerava z vsemi le mogočimi sredstvi pospeševati umno sadjarstvo v naši domovini in je z namenom, da bi širilo svoje ideje potem lastnega strokovnega glasila, zopet vzbudila k novemu življenju ta jako umestni strokovni list, ki je ravnokar začel izhajati v Ljubljani. Ze prva številka nam mnogo obeta. Zanimivi članki, pojasnjeni s primernimi podobami, med tem tudi umetniško lepa priloga v barvah, mnoge krajše beležke, — skratka, list kaže, da je uredništvo v večjih rokah, vsled česar gotovo zasluži, da si pridobi med Slovenci prav mnogo naročnikov. Naročnina znaša 40 K ter je obenem tudi društvena članarina. Sprejema jo Fran Goričan, sadjar, nadzornik v Celju.

— **Nakup lokomotiv in vagonov.** Naša vlada bo naročila v Ameriki večje število težkih brzovoznih lokomotiv in vagonov za prevoz blaga. Osebnih vagonov so naročili v Belgiji in Franciji. Bo treba graditi doma tovarne za lokomotive in vagone, da bo denar ostajal doma!

— **Pristanišče Gruž** pri Dubrovniku se uredi za trgovski promet in tudi kot pristanišče za našo vojno mornarico. Poleg dosedanjega pristanišča, ki se bo znatno razširilo, se zgradi še nova luka, kjer bi mogle pristajati tudi velike prekomorske ladje. Z deli se bo pričelo že letos in to pristanišče bo posebno velike važnosti še potem, ko se zgradi velika jadranska železnica, ki bo vezala pristanišča z osrednjem državo. Izgradilo se bo pa tudi pristanišče Baroš pri Reki, ki bo služilo v prvi vrsti slovenski deželi in v zapadnemu delu Hrvatske. Morskega obrežja ima Jugoslavija dosti, samo pristanišča je treba izgraditi in jih zvezati po železniških progah z notranjostjo države.

— **Izložbena okna.** Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani, Dunajska cesta št. 22, ima v svojih lokalih lepa izložbena okna, v katerih bi vzel v razstavo od obrtnikov razne izdelke. Ako želi kateri obrtnikov razstaviti v teh oknih svoje izdelke, naj se obrne ustno ali pismeno na navedeni naslov, kjer bo prejel podrobnejše informacije.

— **Konjerejski odsek št. 2** kmetijske družbe za Slovenijo (Ivanjkovci) je sklenil na svojem rednem obnem zboru v Mariboru dne 21. marca t. l., da mora pri letošnjem ogledovanju in odarovanju konj vsak konjerejec, kateri ni član odseka, pri vstopu na premožanje vplačati dvojno članarino. Pozivajo se torej vsi konjerejci, kateri še

niso člani te velevažne organizacije, naj prijavijo svoj pristop ter vpošljejo članarino 5 K za to leto. Pripomni se, da se sprejem članov zaključuje dne 15. junija t. l.

— **Naši carinski dohodki.** Od 1. julija 1920. do 11. aprila 1921. so znašali državni dohodki od carin 637.399.371 dinarjev ali povprečno po 70 milijonov dinarjev mesečno.

— **Celo dolarje ponarejajo!** V prometu so se pojavili ponarejeni dolarji po 1, 2 in 20 dolarjev. Pravijo, da so ponaredbi zelo spretno izvršene. Torej niti pred dolarji ne bomo več varni!

— **Državno posojilo.** Za gradnjo novih železnic in morskih pristanišč bo rabila država veliko denarja in namerava razpisi državno posojilo v znesku kakih 500 milijonov dinarjev. To posojilo je zelo potrebno, ker z gradnjo novih železnic in pristanišč se bo zelo razvilo naše gospodarsko življenje in zato bo ta denar dobro in koristno naložen.

Novosti.

* **Nemčurska nesramnost.** V Celju je železniški delavec Štefan Arlitsch, hud nemčur, vpil «Živela Avstrija» in «Doli z Jugoslavijo». Ko so ga ljudje radi te nesramne predrznosti klicali na odgovor, je hotel uiti, ampak roka pravice ga je dohitela in upamo, da mu jugoslovanska državne železnice ne bodo dale več dela. Naj gre nemčur v Avstrijo.

* **Nova učna predmeta v ljudskih šolah.** Deželna vlada za Slovenijo je odredila, da se v ljudske šole uvedeta dva nova učna predmeta: srbohrvaščina in deška ročna dela. Koristno bo eno kakor tudi drugo.

* **Ljubljansko mestno posojilo.** Deželna vlada je dovolila mestni občini ljubljanski zaključiti posojilo 20 milijonov kron za razna mestna dela, kakor za razširjenje cestne železnice, elektrarne, plinarne in za razne poprave in ureditev obrežij Ljubljane.

* **Državni dohodki in izdatki.** Odkar naša država obstoja, so bili državni izdatki vedno večji kot dohodki. V mesecu marcu so pa že bili dohodki tako veliki, da so pokrili vse izdatke. To je dobro znamenje in nov dokaz, da prehaja naša država polagoma v urejene razmere, s čemer se mnoge druge, večje in močnejše države ne morejo pohvaliti. Ko pa pridemo do tega, da bodo državni dohodki večji od izdatkov, bo takoj visoko skočila vrednost našega denarja in takrat se zboljšajo vse naše gospodarske razmere, industrijski izdelki bodo cenejši in sploh bo življenje veliko lažje. Seveda, do tega pridemo samo, ako te trdno oklenemo naše države in obrnemo hrbet brezvestnim hujšakcem, ki so s svojim hujškanjem največja ovira ureditvi razmer.

* **Za klerikalno časopisje.** «Pijevo društvo» bo tudi letos odredila dan, ko se bodo javno pobirali prispevki za klerikalne liste. Mislimo, da ni treba posebe naglašati, da naše ljudstvo nima nobenega vzroka žrtvovati svoj denar za podporo klerikalnega časopisja, ki nikdar ni služilo ljudskim koristim, nasprotno, služilo je vedno samo ciljem rimske politike, ki nam nikdar ni bila prijazna in nam tudi ne bo. Ako klerikalni listi ne morejo izhajati, pa naj — zaspijo, saj jokal ne bo nihče po njih.

* **Poštna pristojbina.** S 1. majem so se povečale poštno, brzojavno in telefonske pristojbine. Na pismo v tuzemstvu je treba prilepiti znamko pol dinarja (dveh kron), za inozemstvo pa znamka za en dinar (4 krone). To povišanje je bilo potrebno, ker se mora enkrat doseči proračunska ravnoteža, to je državni dohodki morajo biti vsaj tako veliki, kakor so veliki izdatki. V drugih državah so poštno pristojbine tudi zelo visoke.

* **Praznovernost.** Orožniki v Razvanju pri Mariboru so aretirali nekega tamošnjega čevljarja, ki je lahko vernim ljudem prerokoval srečo in jim dajal razne nasvete. Seveda so morali lahko verni ljudje prorokovanje in nasvete čevljarskega nepridiprava prav drago plačevati, največ s

samim zlatom, ker nepridiprav je rekel, da mora dati hudiču, ki mu daje nasvete, veliko zlata. Hudič tega zlata, seveda, ni videl, pač pa je vse izginilo v goljufov žep. Orožniki so napravili konec temu goljufanju nevednih ljudi in pri goljufu so našli dosti zlata. Zares čudno, da se dobi še danes tako neumnih ljudi, ki se dajo na tak način goljufati.

* **Ponesrečen rop.** V Pobrežju pri Mariboru so po noči neznani zlikovci napadli nekega zasebnega uradnika in mu odvzeli 3000 dinarjev, ki jih je imel pri sebi. Napadenec je potem pohitel v bližnjo vojašnico po pomoč in s pomočjo vojakov se mu je res posrečilo prijeti enega od trojice napadalcev in ravno ta je imel pri sebi ves uropan denar. Roparja so izročili sodišču, kjer bo gotovo povedal tudi imena obeh svojih tovarišev.

* **V Kočevskem sodnem okraju** je 8.794 Slovencev in 9.446 Nemcev. Leta 1910. je pa bilo Slovencev le 4.689, Nemcev pa 13.291! Kaj to pomeni? Da so avstrijske oblasti vpisovale Slovence za Nemce, samo da bi bilo Nemcev vsaj na papirju več, kot jih je bilo v resnici.

* **Umrli invalidi.** V državnem zdravilišču za bolne na pljučih na Golniku na Gorenjskem so v zadnjem času umrli naslednji invalidi: pravnik Boris Kukar iz Ljubljane, Anton Rome iz D. M. v Polju, Anton Turk iz Polhovega gradca in Ivan Kragoljnik iz Celja.

* **Konec medveda.** Po okolici Jezerskega je strašil medved, ki ga nikakor niso mogli dobiti v pest. Dne 25. aprila so ga pa lovci zasledili, obkolili v grmovju, dober lovski pes je šel pa v grmovje iskat kosmatinca in ga je kmalu tudi dobil. Medved je bežal in naletel na lovca Čarmana, ki ga je s tremi streli ubil. Tehtal je medved 95 kgr., njegovo meso je bilo zelo okusno. Lansko leto je ta medved napravil posestnikom veliko škodo, ker je pokončal čez 30 ovec in 3 goveda.

Razno.

× **Zanimivosti iz astronomije.** Veličasten je pogled na zvezdnato nebo, tajinstveno se nam zdi vse to stvarstvo. Toda bili so ljudje, učenjaki, ki so prodrli v ta zagonečni vsemir, ga proučili in razkazali celemu svetu. Dognali so, da je središče vsega stvarstva solnce in ne zemlja, kot so učili nekdaj cerkveni očetje in da se okoli solnce vrti vse obnebje, tudi naša zemlja, ki je kroglja. Zemlja napravi pri tem dvoje vrst gibanja: prvič se suče okoli svoje osi, katero pot napravi v 24 urah, drugič pa se v tem času suče tudi okoli solnce, katero pot napravi v enem letu. Okoli naše zemlje pa se suče luna, katera napravi to pot v enem mesecu. Izmed zvezd razločujemo: stalnice in premičnice. Prve ne spreminjajo svojega mesta v vsemiru, druge pa se gibljejo na nebu med drugimi zvezdami. Zvezd — stalnic se vidi s prostim očesom do štiri tisoč, z dobrim daljnogledom pa nad 150 milijonov, če bi vse videli, jih bi pa našli več milijard. Med večje premičnice jih štejemo sedem, manjših nam je do sedaj znanih nad 600. Stalnice so solnce, kot naše solnce, velike, vroče, svetle in z veliko privlačno silo. Nekatera izmed njih so večja, kot naše solnce, bolj vroča, svetlejša, druga zopet manjša, mrzlejša, temnejša itd. Obrnimo našo pozornost najprej na solnce in zemljo. Premer solnce znaša 1.387.000 km, premer zemlje 12.765,5 km t. j. solnce ima približno 109 krat večji premer kot zemlja. V

solncu ima približno 1,282.000 zemelj prostora, če primerjamo težo solnca, s težo zemlje, vidimo da tehta 323.000 zemelj toliko, kot eno solnce. Masa solnca je manj gosta kot masa zemlje, in sicer znaša gostota solnca eno četrtno od zemeljske. Ker je pa masa solnca večja od zemeljske, je torej tudi privlačna sila večja, ali z drugimi besedami: telesa padajo na solncu hitreje kot na zemlji. Na zemlji pade n. pr. telo v eni sekundi za 4,9 m, medtem ko pade na solncu v istem času za 135,2 m. Telo, ki tehta na zemlji 1 kg, tehta na solncu 28 kg. Popolnoma drugačno razmerje pa vlada med lunjo in zemljo. Telo, ki tehta na zemlji 6 kg, tehta na luni komaj 1 kg. Dejali smo, da je zemlja okrogla. Obseg te krogle na najširšem mestu t. j. na ekvatorju, znaša 40.076 km, površina 510 milijonov km², prostornina 1,083.200 km³, teža pa 6 milijonov trilionov kg. Prostornina solnca je za 1,297.000 krat večja od zemeljske. Luna pa je v razmerju proti zemlji bolj nedolžna stvarca. Njen premer znaša samo 3480 km, površina je za 13 krat manjša od zemeljske in 49 luninih prostornin bi izdalo komaj za eno našo zemljo. Če bi spustili z naše zemlje topovsko kroglo, ki bi imela stalno brzino 475 m na sekundo, bi rabila ta do lune 16½ dni do solnca pa celih 11 let, človek, ki bi napravil dnevno 10 milj bi rabil do solnca šest tisoč let, brzovlak z brzino 85 km na uro pa 200 let. Oglejmo si malo še stalnice. Njihova daljavo je ogromna; nekatere so tako daleč, in to so najbližja, da bi rabila puška krogla, če bi letela vedno z isto brzino, do njih 1½ milijonov let, do oddaljenejših bi rabila celo milijardo let. Sedaj si pa predstavljajte kolika je ta daljavo. Solnčni žarek napravi v eni sekundi 300 tisoč km. Če bi izrazili daljavo teh stalnic s solnčnimi žarki, bi rabili ti do najbližjih tri do štiri leta, do najoddaljenejših pa celih 5.000 — 10.000 let. Težko si je res predstavljati te daljave. Ker so te daljave tako ogromne in jih je težko izražati s km, jih merimo s svetlobnim letom. Solnčna svetloba rabi do zemlje 8⅓ minut. V enem letu se imenuje svetlobno leto in znaša 9 bilijonov 467.500 milijonov km. Zvezda Sirius, ki ima premer 16krat večje od solnca, je od nas oddaljena 17 svetlobnih let, polarnica 60 svetlobnih let. Ogromen je vesmir, težko se je zamisliti v vse to, vendar človeški duh ne miruje in hoče povsod jasnosti. Največja genija na tem polju sta Newton in Kepler, poleg drugih znanih učenjakov.

* Kako žalujejo razni narodi za mrtvimi. Kulturni narodi se v svojem izražanju žalosti ne razlikujejo mnogo. Zato pa je razlika v izražanju žalosti in tuge med neciviliziranimi narodi mnogo večja. Vsak od teh narodov žaluje drugače za svojimi pokojniki. Razume se da gre pri tem samo o zunanjih znakih in o izražanju žalosti. Na otokih južnega morja vzdignejo člani rodbine pokojnika grozen krik, a lice, čelo in lase si namažejo z rdečo barvo. Potem hrupno proslavijo smrt svojega rojaka. Na drugih otokih napra-

vijo rojaki vsake tri leta pogrebno svečanost. Po treh letih smrti člana svoje obitelji izkopajo njegove kosti, jih očistijo in prenesejo v občinsko hišo in priredijo v nji svečanost s petjem in plesom ter žrtvujejo mrtvemu mnogo zveri. Pri nekaterih narodih si ljudje v slučaju izgube nekoga, ki jim je bil zelo blizu, pohabijo ude ali si vsaj odsekajo prste in uho ali pa si najmanj izderejo zob.

Za smeh in kratek čas.

(Ločitev zakona.) Pred sodnika sta prišla mož in žena z zahtevo, da se izreče ločitev zakona. Sodnik: „Imate li otroke?“ Mož: „Da, dva dečka in eno deklico! A to je ravno, zaradi česar sva prišla semkaj. Moja žena bi se rada pridržala dva otroka, jaz pa želim prav tako prevzeti dva.“ Sodnik: „Ni druge pomoči, kakor da počakata v zakonu še enega otroka; nato zopet pridita, da razsodim.“ Mož in žena sta zadovoljno odšla. Čez tri leta sreča sodnik moža in ga vpraša, kako je z zakonom. Mož: Oh, gospod sodnik, o ločitvi še ne more biti govora, ker sedaj imava že pet otrok.“ Sodnik: No, potem pa potrpite, da jih bo osem!“

Ženski kotichek.

Ruska junakinja Marija Spiridonova.

Ruska zgodovina šteje lepo številko junaških žen, uprav jeklenih, neupogljivih značajev, ki so žrtvale z največjim samozatajevanjem, da, celo z zaničevanjem svoje življenje za dobro stvar, za svoje prepričanje za — svobodo. Pred več leti je bila obsojena mučenica — v pravem pomenu besede — na smrt na vešalih. Bila je to Marija Spiridonova, mlada študentka, ki je ustrelila po odredbi ruskega revolucionarnega odbora gubernijskega svetnika, tirana Lušenovskega. Ko so jo prišli in potem v preiskovalnem zaporu uprav po nečloveško mučili. Izkopali so jej eno oko, izgubila je sluh, odrezali so jej jezik, ves obraz in vse telo je bila ena odprta rana, tako so jo pretepali. — Smeli odgovori Spiridonove so napravili pred sodiščem na vse globok utis. Priznala je brez okolišev, da je po nalogu socijalno-revolucionarne stranke umorila Lušenovskega, da ga kaznuje za okrutnosti, ki jih je počel napram kmetom. Po vsakem stavku je kašljala in bljuvala kri. V ječi je namreč vsled hudega trpljenja dobila jetiko. Sam državni odvetnik je govoril za ublažujoče okolnosti in sodišče samo je predlagalo pomilostitev smrtne kazni. Zadnje besede Spiridonove sodnikom so bile: «Ozrite se okoli sebe! Ali vidite kje kak zadovoljen obraz? Celo oni, ki so slavljani, se ne morejo veseliti. Jaz umrem, lahko si izmislite zame najhujše muke, lahko usmrtite dva-trikrat, mojega prepričanja pa ne morete umoriti. A to prepričanje je: ideja svobode, enakosti, bratstva, ki bo vkljub vsemu vendarle zmagalo!» Tako se bore Rusinje za svobodo.

Mastne ovratnike pri suknjah lahko lepo očediš, ako stepeš surov rumenjak ter namažeš z njim umazana mesta. Ta rumenjak naj se na ovratniku posuši; potem odstrani rumenjako skorjo in operi ovratnik v mlačni vodi.

Obleko iz kangarna, ki se že sveži, obnoviš takole: Raztopi 25 gramov salmijaka in 25 gramov soli v 50ih gramih vode, pomakaj krtačo v to tekočino in krtači ž njo obleko.

Naše nogavice. Slaba kakovost zlasti črnih nogavic dela preglavice marsikateri materi. Jako važno je, da zna gospodinja prav ravhati z nogavicami. Da bodo nogavice prav trdne, prejši že novim pete in konce stopalov z enakobarvno volno, pavolo, ali iz česar že obstoje nogavice. Po vsakem perilu preglej vse nogavice, in če je pri katerih nit le malo obrabljen, ali kaka pentlja strgana, zašij vse takoj, dokler je še luknjica še majhna. Pentlje, ki so ušle navzdol, poberi s kvačko. Večje luknjice zakrpaj na leseni gobi s križastim omrežjem. Jako strganih nogavic pa ne krpaj, nego izreži strgano mesto v obliki četverokotnika ter podloži na gobi večjo krpico, ki jo odreži od stare, nerabne, enakobarvne nogavice. Robove pritrdi najprej na lice in potem še narobe s križevnatim ubodom. To gre jako hitro in je bolj trdno, kakor če nogavico zakrpaš, ter za občutljive noge tudi prijetnejše. — Ako se nogavice ne dajo več zašiti, jih je treba podplesti. Včasih zadostuje, da vpleteš le novo peto, ki mora biti prav tako velika, kakor prejšnja, ter konec stopala. Ako dopleteš vse stopalo, ga odparaj vsaj dva prsta pod peto, ker je tudi tam nogavica gotovo že obrabljen. Za podpletanje vzemi neko-

liko tanjšo nit, kot je bila prejšnja, ker potem se v perilu naraste. — Nogavice treba pogostokrat menjavati ter jih vsakokrat temeljito preprati. Preden nogavice obesiš, jim daj pravo obliko ter jih zlikaj še nekoliko vlažne. Lepe modne nogavice za nizke čevlje si lahko narediš, ako navežeš v nove enobarvne nogavice od stopala navzgor s perilno, rosnato, vijoličasto, zeleno, rdečo ali kakršno drugo svilo zvezdice, križce ali kake druge okraske.

Čitajte knjige

Fajgelj D., Tik za fronto. Cena 36 K, po pošti 2 K več.
D. Kaš., Dalmatinske povesti. Cen. 12 K, po pošti 1-20 K več.
Jos. Stare, Lisjakova hči. Cena 16 K, po pošti 1-20 K več.
Goncourt, Dekle Eliza. Roman. Cena 10 K, po pošti 2 K več.
Cervantes, Tri novele. Cena 10 K, po pošti 2 K več.
Cehov, Sosedje in druge novele. Cena 18 K, po pošti 1-80 K več.
Simon Jenko, Pesmi. Cena 10 K, po pošti 1-80 K več.
Jos. Jurčiča zbrani spisi. I. zv. 22 K, II. zv. 22 K, po pošti vsak zvezek 3 K več.
Dr. Derč, Dojenček, njega negovanje in prehrana. Cena 6 K, po pošti 1-60 K več.
Dr. Demšar, Spolne bolezni. Cena 10 K, po pošti 1-60 K več.
Dr. Ig. Rutar, Zbirka vojaških zakonov. Cena 36 K, po pošti 1-80 K več.
Knjige se naročajo pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ulica 6.

Varčena gospodinja rabi edinele

GAZELA MILO

ki je najboljša in najcenejša!

Ravnokar je izšla

Svetovna vojna

v pesmi in slikah, I. in II. zvezek.

Cena posameznemu zvezku 4 krone.

Dobiva se pri kolporterjih, v trafikah in v upravi „Domovine“. Sodna ulica 6.

Iz Havre v Ameriko

samo 6 dni.

Izdaja voznih listkov za vse boljše linije.

Tozadevna pojasnila daje edino:

koncesijska potovalna pisarna tvrdke

Ivan Kraker v Ljubljani

Gospodsvetska (prej Marije Terezije) cesta 13, Kolizej.

Za občinske volitve

je za vsakogar nujno potrebno, da se seznani z novim volilnim redom.

V ta namen je pravkar izšel

Občinski volilni red za Slovenijo.

Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ulica št. 6, in velja s poštnino vred K 4.40.

Dejanska glavica: K 30.000.000

Jadranska banka :: Podružnica Ljubljana

Rezerve: okrog K 10.000.000

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Sibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien.

Sprejema: Vloge na knjižice. — Vloge na tekoči in žiro-račun proti najugodnejšemu obrestovanju. — Rentni davek plača banka iz svojega

Kupuje in prodaja: Devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira: Menice, devize, vrednostne papirje itd. **Izdaja:** Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

Daje predpust: na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih. Daje trgovaške kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Provema: Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Erzjavni naslov: Jadranska.

Telefon št. 257.